

आपण बंधक हो काळाचे,
विज्ञानभक्ती हाच तर मार्ग!

‘‘सृजनाचे उपासक आम्ही,
सुंदरतेचे चातक आम्ही
मंगलतेचे चकोर आम्ही,
भावनांचे बंधक आम्ही
विज्ञानाचे वारकरी आम्ही,
आनंदाचे चाहते आम्ही
समयाचे पालक आम्ही,
दिव्यत्वाचे पूजक आम्ही’’

विज्ञान म्हणजे ज्याचा संबंध प्रयोग आणि प्रयोगशाळेपुरताच असलेला विषय, ही सर्वसाधारण समजूत. किमान शाळा-कॉलेजपर्यंत या समजुतीचा पगडा होता आणि पुढे तो विषय फक्त डॉक्टर-इंजिनीयर यांचाच आहे, असे समजून त्याकडे कलेले दुर्लक्ष ही समजूत पक्की करण्यास कारणीभूत ठरलेले. परंतु अलीकडच्या काळात अनेक क्षेत्रांत होत असलेली क्रांती, पावलोपावली दिसत असलेले बदल, ही देणगी विज्ञानाची आहे हे कळते तेव्हा त्याचे कौतुक वाटते आणि आपल्या अज्ञानाची कीव!

हीच बाब कवितेविषयीची. कविता म्हणजे चंद्रतारे, नक्षत्र, फुले, भावभावना यांच्याभोवती गुंफलेल्या तरल ओळी. मग ती भावकविता असो, प्रेमकविता असो की सुरांमध्ये गायलेले गीत असो. अनेक कवींनी त्यात प्रयोगही केलेत. विषयांचे नावीन्य शोधले. एका चाकोरीत असलेल्या या साहित्यप्रकाराला काहीसे बंधमुक्त करण्याचे प्रयत्नही केले. परंतु विज्ञान हा विषय कवितेचा होऊ शकतो, आणि त्यावर कविता लिहावी, असा प्रयोग फारसा झालेला दिसत नाही. तो प्रयोग शरद काळे यांनी केला आहे, त्यांच्या ‘विज्ञानांजली’ या काव्यसंग्रहातून.

डॉ. शरद काळे हे भाभा अणुसंशोधन केंद्रात जवळपास चाळीस वर्षे कार्यरत असलेले संशोधक वैज्ञानिक. पुढे त्यांनी भूषवलेली पदे म्हणजे जैववर्ग विषयाचे सहनिर्देशक, नाभिकीय कृषी विभागाचे अध्यक्ष आणि अन्न तंत्रज्ञान विभागाचे अध्यक्ष. याचा अर्थ त्यांचे असलेले कार्यक्षेत्र हे साहित्यबाह्य आहे, असाच समज होण्याची शक्यता परंतु तसे नाही. कार्यक्षेत्र आणि आवड छंद हे वेगवेगळे असतात. माळरानावरही फुले उमलतात, वाळवंटातही पाण्याचे झरे असतात, तसे कार्यक्षेत्र कुठलेही असो, संवेदनशील मनावर त्याचा परिणाम होत नाही. त्यांची सृजनशील वृत्ती कुठेही बहरू शकते, याचे उत्तम उदाहरण म्हणजे डॉ. शरद काळे. त्यांच्या सेवेतील कारकिर्दीचा पट पाहिला तर तो थक्क करणारा आहे, इतके प्रचंड कायम संशोधनाद्वारे केलेले आहे. तरीही त्यांच्यातील सृजनशील साहित्यिक, संवेदनशील तत्त्ववेत्ता, चिंतनकार सदैव त्यांची सोबत करत होते. त्याचा प्रत्यय त्यांच्या ‘चिंतन भाग १’, ‘चिंतन भाग २’ आणि विज्ञानाच्या पाऊलखुणा या पुस्तकांनी दिलेला आहे आणि आता हाती आलेल्या ‘विज्ञानांजली’ या काव्यसंग्रहाने त्यांच्यातला तरल संवेदनशील तरीही विज्ञानाची कास धरलेला दर्जेदार कवी कसा असतो,

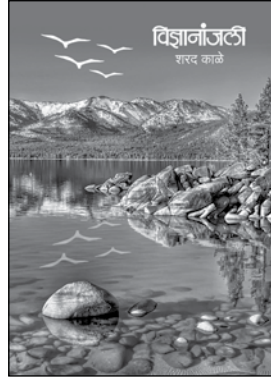

ग्रंथपान

चांगदेव काळे

संपर्क : ९८६९२०७४०३

विज्ञानांजली शरद काळे

लक्षात घ्या. दिवाळी फटाके वाजवून साजरी होते परंतु शिवकाशी येथे या फटाक्यांच्या कारखान्यात कामगारांवर होणारा त्याचा परिणाम, फटाक्यांनी होणारे प्रदूषण, याचाही विचार लक्षात घ्या आणि आज प्रत्येकाच्या हाती असलेला मोबाइल. त्याने जग मुडूत आणले तरी हा मोबाइल आपल्यासाठी आहे, आपण त्याच्यासाठी नाही, हे लक्षात घ्या. संवाद सांधण्याचे माध्यम आहे तेव्हा त्याद्वारे इतरांशी संवाद साधा आणि दिवसाला जास्तीत जास्त अर्धा तास त्याला द्या, असा सहज-सूचक संदेश या कवितांमधून ते देतात.

खूप वेगळा, वैविध्य असलेला, विज्ञानाशी नाते सांगणारा हा काव्यसंग्रह सगळ्यांच्या प्रतिसादाला नक्कीच खरा ठरेल. त्याचे वैशिष्ट्य सर्वमान्य होईल असा विश्वास आहे.

डॉ. अनिल काकोडकर यांची प्रस्तावना या काव्यसंग्रहाला लाभलेली आहे. आत कवितांना समर्पक अशी चित्रे दिलेली आहेत. मुखपृष्ठ सतीश भावसार यांनी सजवलेले आहे.

मूल्य ३५० रुपये सवलतीत २५० रुपये

संहितेचे सादरीकरण यातले सौंदर्यसंवाद

“संस्कृत नाटक सादर करताना आपण कधी लोकनाट्यशैलीकडे वळतो तर कधी पाश्चात्य. कधी पाश्चात्य नाटकाकडून काही ग्रहण करतो आणि कधी प्रयोगाच्या नावावर काहीतरी विचित्र सादर करतो. आपण विसरूनच जातो की त्या नाटकामध्येच तत्कालीन रंगमंचीय संकेत इतके असतात की आपल्याला बाहेरून वेगळ्या शैलीची मदत घ्यायची गरज नाही. शेवटी नाटकात उपलब्ध असलेल्या युक्त्या, रूढी आणि शैली नाट्यशास्त्रावर आधारित आहेत हे सत्य आहे.”

‘नाटक’ हा आपल्या सगळ्यांचा जिव्हाळ्याचा विषय. त्यामुळे त्याविषयी लिहिले गेलेले साहित्य ते देखील याच सदरात मोडणारे ठरते. त्याचे स्वागत आवर्जून केले जाते. अनेक वर्षे रंगभूमीवर वावर असणाऱ्या कलावंतांची आत्मचरित्रे ही त्याच्या कालखंडाचा ऐवज म्हणून आपल्यासमोर येतात. नाटक, संहिता, सहकलाकार, थिएटर, प्रेक्षक यांच्याविषयीची माहिती देत एक अनुभवसंपन्न प्रवास त्यातून उलगडत जातो. नाट्यशास्त्र, नाटक एक कला, नाटकांची विविधांगे यावरचे लेख हे ‘नाटक’ याविषयीची जाण प्रगल्भ करणारे असते, अभ्यासाच्या दृष्टीने त्याचे मोल श्रेष्ठ असते. अगदी भरताच्या नाट्यशास्त्रापासून अलीकडेच प्रसिद्ध झालेले रंगभूमीचे सौंदर्यशास्त्रपर्यंत, तेच सांगता येईल. हे ग्रंथ या साहित्य-कला क्षेत्रात मोलाची भर घालणारे आहेत. वाचक-अभ्यासक, प्रेक्षक यांना वेगळी जाण देणारे आहेत, अंगरंग उलगडून नवी दृष्टी देणारे आहेत.

नाटक हे संहितेपासून सुरु होते आणि रंगमंचावर प्रयोगाद्वारे सिद्ध होते, स्थिरावते. या मधला प्रवास आहे तो आहे नाटक. मग यात संहितेनुसार अभिनय करणारे कलावंत, कलावंतांना नाटकाच्या तत्त्वानुसार शिस्तीत असलेला विचार देणारा दिग्दर्शक, वातावरणाचे सत्याभास निर्माण करणारे नेपथ्य, रंगभूषा, वेशभूषा, संगीत, प्रकाश आदींचा त्यानुसार होणारा समावेश. परंतु नाटक म्हणून इतकाच विचार करता येत नाही. यासोबत ज्या ठिकाणी नाटक प्रयोग सिद्ध होणार आहे, ती जागा म्हणजे रंगमंच-थिएटर आणि सगळ्यात महत्त्वाचे म्हणजे ज्याच्यासाठी आणि ज्याच्यासमोर प्रयोग सादर होणार आहे तो प्रेक्षक. असा व्यापक पट ‘नाटक’ या शब्दाच्या बाहूंत सामावलेला आहे. त्या व्यापक पटाचे अंगरंत खुलवून, उलगडून सांगणे, त्यातले सूत्र, सिद्धांत, तत्त्व सांगणेही आवश्यक असते. ते सांगण्याचे काम समीक्षक करतो. तेव्हा समीक्षकही याच साहित्यकारण प्रांताशी निगडित असलेला घटक आहे. या सर्व घटकांचा सविस्तर वेध घेत, एकेका पैलूची प्रकट उजळ बाजू वाचकासमोर प्रकाशमान करत, या तत्त्वांना, सूत्रांना चपखलपणे त्यांच्याशी संस्थापित करत जे नाट्यशास्त्र आपल्यासमोर ठेवलेले आहे, त्याचे नाव आहे ‘रंगभूमीचे सौंदर्यशास्त्र’.

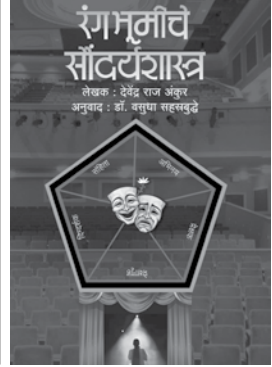
काय आहे हे सौंदर्यशास्त्र? याचा परिचय ‘प्रारंभ’ या प्रकरणात करून दिलेला आहे. त्यानुसार ज्या तत्त्वांचा समावेश होतो, त्यांची

ग्रंथपान

रंगभूमीचे सौंदर्यशास्त्र

मूळ लेखक - देवेंद्र राज अंकुर
अनुवाद : डॉ. वसुधा सहस्त्रबुद्धे

ते वाचत असताना ‘नाटक’ हा विषय आपल्यासाठी अधिक जिव्हाळ्याचा होत जातो. प्रत्येक नाट्यरसिकाने वाचायला हवा असा हा सौंदर्यग्रंथ आहे. ‘नाटक पाहणे जणू हळूहळू आपल्या वैयक्तिक स्मृतीपासून वेगळे होत जाणे आहे आणि नाटकातील पात्रांच्या स्मृती आपल्या बनवून अनुभव करणे आहे.’ हा आनंद वेगळाच नाही का!

देवेंद्र राज अंकुर लिखित ‘रंगमंच का सौंदर्यशास्त्र’ या हिंदी पुस्तकाचा मराठी अनुवाद केला आहे डॉ. वसुधा सहस्त्रबुद्धे यांनी. त्या उत्तम अनुवादकार म्हणून सुप्रसिद्ध आहेत. अनेक पुस्तकांचा अनुवाद त्यांनी केलेला आहे. मूळ पुस्तकाचा अनुवाद करताना अनुवादकाने स्वतःला अलिप्त ठेवायचे असते, ही साहित्यकृती अनुवादित नाही इतका उच्च दर्जाचा अनुभव देणे यात कुठे कसूर ठेवायची नसते, याचे भान डॉ. सहस्त्रबुद्धे यांनी नेहमीच राखलेले आहे, त्याचा अनुभव हे लेखन देते. त्यासाठी आणि एक उत्तम सौंदर्यशास्त्राचे पुस्तक मराठीत आणले त्यासाठी त्यांचे खास अभिन्नंदन करायला हवे. सुप्रसिद्ध अभिनेत्री आणि लेखिका संपदा जोगळेकर यांची अनुभवसिद्ध प्रस्तावना या पुस्तकाला लाभलेली आहे. सतीश भावसार यांचे आशयसंपन्न मुखपृष्ठही एकदम झकास!

मूल्य २५० रुपये सवलतीत १५० रुपये

संशोधकांना नव्या वाटा दाखवणारे लेखन

“वास्तविक सातवाहनकाळ हा महाराष्ट्रीय राज्यकर्त्यांचा काळ. हे सर्वमान्य झाले आहे. सह्याद्रीतील सातवाहनांचे अभिलेख व नाणी ही महाराष्ट्रकांची-महाठी संस्कृतीची अभिजात देणगी असून लेणी, प्राचीन नगरे, घाटमार्ग, बंदरे ही त्यांची शासन काळातील निर्मितीकेंद्रे आहेत. म्हणूनच मराठीच्या प्राचीनत्वावर कोणी शंका घेण्याचे कारणच नाही. यातील महत्त्वाचा दुवा म्हणजे ही प्राचीन नाणी. ही नाणी म्हणजे अभिजात मराठी लिपी, भाषा, राज्यकर्ते यांचा ठोस पुरावाच आहेत.”

संशोधक एखाद्या विषयाचा शोध घेण्यासाठी किती परिश्रम घेतात, त्याचा अंदाज त्यांनी सादर केलेल्या लेखन ऐवजावरून येऊ शकतो. संशोधन करताना सत्याचा मागोवा घेत जाणे म्हणजे त्याची पाळेमुळे जिथपर्यंत रुजलेली असतील तिथपर्यंत उत्खनन करावे लागते. प्रत्येक धाग्याचा अन्वयार्थ अचूकपणे एकसंधपणे जोडावा लागतो. यातून हाती येते तो ऐवज समुद्रमंथनातून हाती आलेल्या अमृतासारखा असतो. त्यासाठी लागतो ध्यास, हे फलीत असते ते या ध्यासाचे. जे खूप काही अनोखे, वेगळे असते. ते वेगळेपण आपल्याला मान्यही करावे लागते. जसे न्याय नुसता देऊन चालत नाही, तो दिला आहे हे दिसावे लागते. संशोधनातून निर्माण झालेली साहित्यकृती ही तशीच असते, याचा पुरावा देणारे पुस्तक ‘ग्रंथाली’ने प्रकाशित केले आहे, त्याचे नाव आहे- ‘बखर घारापुरीची’.

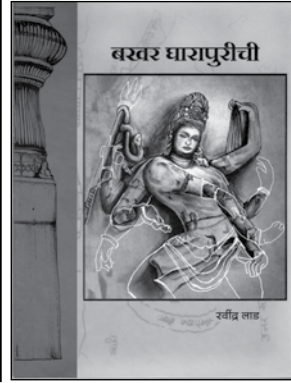
घारापुरी ऊर्फ एलिफण्टा लेणे आपल्या सगळ्यांच्या परिचयाचे आहे. मुंबईपासून अवघ्या आठ मैल अंतरावर असलेले हे ठिकाण, गेटवे ऑफ इंडियाजवळ उभे असताना डोळ्यांना सहज दिसू शकणारे. येथे खूप प्राचीन लेणी आहेत आणि ती जगप्रसिद्ध आहेत. हेही आपल्याला ठाऊक असते. अनेकांनी प्रत्यक्ष तिथे जाऊन पाहिली असण्याची शक्यताही नाकारता येत नाही. परंतु त्यामागचा इतिहास, भौगोलिक महत्त्व यांची माहिती असण्याची शक्यता मात्र नक्कीच धूसर ठरेल. याचे कारण या स्थळांविषयी सखोलपणे संशोधन करून अस्सल ऐवज मराठीतून अद्याप हाती आलेलाच नव्हता, तो रवींद्र लाड या इतिहास संशोधनाचा ध्यास असलेल्या संशोधकाने आता उजेडात आणला आहे. त्या ऐवजाचे नाव आहे ‘बखर घारापुरीची’.

संशोधनासाठी रवींद्र लाड यांनी किती परिश्रम घेतलेले आहेत, याची संदर्भसूची सोबत दिलेली आहे. परंतु नुसत्या संदर्भग्रंथांवर अवलंबून न राहता, त्या काळाला अनुसरून असलेली, सत्याचा पुरावा देणारी, राज्यकर्त्यांची राजमुद्रा असलेली नाणी त्यांनी अभ्यासलेली आहेत. घारापुरी-कोकण-अपरांतावर त्या काळात सातवाहनांचा अंमल होता, त्यांच्या कारकिर्दीचा इतिहास शोधून काढला आहे. त्यावरून या घारापुरी बेटांवरची लेणी, तिथले राज्यकर्ते यांचा काळ निश्चित केला आहे आणि इतकेच नव्हे तर ब्राह्मी, खरोष्ठी या प्राचीन लिप्यांचे मराठी आणि महाराष्ट्र यांच्याशी असलेले नातेही उलगडून दाखवलेले आहे आणि हे शक्य

ग्रंथपान

बखर घारापुरीची रवींद्र लाडख

झाले आहे ते या दोन्ही भाषांचा रवींद्र लाड यांनी केलेला अभ्यास!

घारापुरी बेट केवळ तिथे असलेल्या लेण्यांमुळे ओळखले जात असले तरी हे बेट शेतबंदर, राजबंदर आणि मोराबंदर अशा तीन विभागांत विभागलेले आहे. लेण्यात असलेल्या शीव, पार्वती, यक्ष, किन्नर, अप्सरा यांच्या मूर्तींची काही प्रमण्णात नासधूस माथेफिरूमुळे झालेली आहे. तरी त्यांच्यात असलेले सौंदर्य रवींद्र लाड यांनी बारकाईने उलगडलेले आहे. तसेच, या तिन्ही भागांचे भौगोलिक वर्णन करताना एक चमत्कार नजरेस आणून देतात, राजबंदराला सूर्योदय पाहता येत नाही आणि मोराबंदराला सूर्यास्त.

येथे संशोधनात सापडलेली भाजलेल्या मातीची खापरे आणि विटा, त्यांची विविधता कशी होती, त्यांची मोजमापे आणि रंग कोणते व कसे आहेत तो तपशील देताना सोबत त्याची फोटोचित्रे दिलेली आहेत. प्रत्येक शासनकाळातली सापडलेली नाणी ही धातू, वजन, पुढील व मागील बाजू, त्यावर असलेली लिपी, यांचीही फोटोचित्रे आणि तक्ते देऊन आपले म्हणणे अधिक सूक्ष्म पद्धतीने मांडलेले आहे. घारापुरीचा नकाशा, मुंबईचा नकाशा देऊन त्यावेळच्या मुंबईचे वर्णन वाचकांच्या माहितीसाठी सुरुवातीलाच दिलेले आहे.

घारापुरीच्या शिल्पकाराच्या नावांचा शोध घेण्याचा प्रयत्न त्यांनी केला, परंतु जे शिलालेख त्या काळी होते ते इंग्रज राजवटीत परदेशी गेले ते गेलेच. त्यामुळे ही माहिती अज्ञातच राहिली. परंतु

हीच घारापुरी वेगवेगळ्या राज्यकर्त्यांच्या काळात- सातवाहन, कोकण मौर्य, गुप्तसम्राट, कलचुरी, चालुक्य, शिलाहार- ‘अनिरुद्धपुरी’, ‘श्रीपुरी’, ‘पश्चिमेची सागरलक्ष्मी’, ‘मंगलपुरी’, ‘घारापुरी’, ‘घारापुरी’, ‘शतानंदपुरी’, ‘पुरी’ या नावांनी संबोधली जात असे, याची माहिती इथे मिळते.

भरसागरात उभे असलेले हे बेट म्हणजे जणू शिवाचा तिसरा डोळाच! मुंबईच्या सात बेटांबरोबर हे आठवे बेट, पुरातन शिवशक्तीपासून आधुनिक अणुशक्तीपर्यंतचा पसारा कवेत घेऊन आहे. लेखक याचे असे वर्णन करतात. ‘शेत’ असे ज्या गावाच्या नावाच्या शेवटी येते ती बहुतेक लेण्यांची गावे आढळतात. भाऊच्या धक्क्यालगत असलेल्या टेकडीला ‘छिनाल’ हे नाव आहे. पण पोर्तुगीज भाषेत याचा अर्थ ‘निशाण बावटा’ असा आहे. घारापुरी येथे सापडलेल्या कोरीव हत्तीवरून ‘एलिफण्टा’ हे नाव पडले. पोर्तुगीज यांनीच दिले. प्राचीन भारताचे गेटवे ऑफ इंडिया हे बेटच होते, ही माहिती घारापुरीच्या थोरवीत भरच घालते. ब्राह्मी आणि खरोष्ठी या लिप्यांचे मराठी अक्षरांशी जोडलेले स्थित्यंतर वाचताना तर वेगळाच आनंद मिळतो.

या पुस्तकाचे वैभव म्हणजे थोर इतिहासकार सेतुमाधवराव पगडी यांची लाभलेली अभ्यासपूर्ण प्रस्तावना आणि नीला उपाध्ये यांचे साक्षेपी संपादन. मुखपृष्ठ आणि अंतर्गत सजावट आदित्य लाड यांनी केलेली आहे.

मूल्य ३०० रुपये सवलतीत १८० रुपये

अस्सल मोत्यांचा नजराणा

“सार्वजनिक आरोग्यसेवेत माझी एकूण पस्तीस वर्ष प्रदीर्घ सेवा झाली. हा व्यवसाय म्हणजे सेवेचा सुगंध व संवेदनांशी नातं सांगणारा आहे. तद्गतच समाजसेवेला मागे टाकणाराही आहे. रुग्णसेवेसोबत आपल्या अवतीभवती असणाऱ्या माणसाच्या गोतवळ्यात राहणं, त्यांच्या सुखदुःखात समसरत होणं, त्यांच्या कार्याचं सूक्ष्म निरीक्षण करणं हा माझा स्वभावधर्म. माझ्या स्वभावधर्माला शोभून दिसेल ते मी या सागरतळातून वेचीत गेले. माझ्या कुवतीनुसार तिची उचल घेतली अन् लिखाणातून फेडते आहे.”

प्रत्येक जण वावरत असतो समाजात. कामाच्या-व्यवसायाच्या ठिकाणी अवतीभवती असतो माणसांचा. सहकाऱ्यांचा वावर. यातल्या फारच थोड्या जणांशी थेट संबंध येतो, ज्यांना पूर्णपणे ओळखले आहे असे म्हणता येते. या ओळखण्यात केवळ बाह्यस्वरूपांचे वा कामापुरत्या संबंधाचे अपेक्षित नसते. अपेक्षा असते थेट त्याच्या मनाच्या तळाशी जाण्याची, स्वतःच्या मनाच्या तळाशी साठवून घेण्याची. असे तळाशी जाणे ज्यांना जमले, त्यांच्या लेखनाचा स्तर प्रवाही ओघवता आणि तितकाच थेट भावणारा असतो. खळाळत्या नितळ प्रवाहासारखा. त्याचा प्रत्यय ‘सागरतळाशी’ हे पुस्तक देते.

‘सागरतळाशी’ या पुस्तकात तेरा लेखांचा समावेश आहे. हे लेख व्यक्तिचित्रणाशी संबंधित आहेत. लेखिका सुजाता लोखंडे यांच्या रुग्णसेवेत सहकारी वरिष्ठ, कनिष्ठ म्हणून असलेल्या व्यक्ती आहेत, माता-पिता, गुरू, प्रकाशिका आणि मैत्रीण यांचाही यात समावेश आहे. लेखनाला सच्चेपणा, आत्मीयता, आदर, जिव्हाळा काळजातून आलेला आहे. नाण्याला दोन बाजू असतात. तशा दोन्ही बाजू पाहण्याची, समजून घेण्याची आवश्यकता असते. तसे असेल तर सामान्य माणसांचे असामान्यत्वही लक्षात येते. तसे हे व्यक्तिचित्रणाचे सामान्य माणसांचे असामान्य व्यक्तिचित्रण आहे.

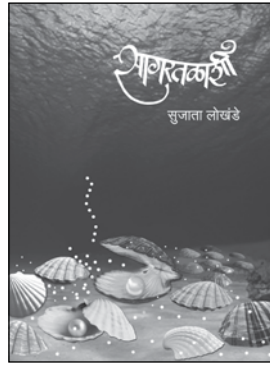
वडील-दादा हे कसे होते, याचा आलेख मांडतात तेव्हा लेखिकेच्या लक्षात येते, ते बुरसटलेल्या विचारांचे नव्हते. त्यांची मते पुढारलेली होती. राजकारण, समाजकारण करणे याकडे त्यांचा कल होता. अंधश्रद्धेविरोधात होते. परंतु त्याचवेळी ते त्यांच्या पत्नीशी वागताना बुरसटलेल्या विचारांना जवळ करत, हा विरोधाभास लेखिका तटस्थपणे ‘निश्चयाचा महामेरू’ या लेखात दाखवून देतात. त्याचवेळी हेही मान्य करतात की, वडिलांचा स्वाभिमानी स्वभाव आपल्यात उतरला आहे. एका सामाजिक कार्यकर्त्यांच्या नजरेने पाहताना नमूद करतात की आमचे घर हे पुरुषी साम्राज्याचे प्रतीक होते.

‘विस्तारलेले क्षितिज’ हा लेख लेखिका, प्रकाशिका, कार्यकर्ती अरुणा सबाने यांच्या विविध गुणांचा परिचय करून देणारा आहे. विमुक्त मुन्नी, आईचा बॉयफ्रेंड या लेखनातून अस्सलपणाचा सुगंध प्रत्ययाला येतो तसा स्त्रिया, महिला पाणी मंच, युक्रांत बहुजन रयत परिषद अशा अनेक संस्थांशी जोडलेला तळमळीचा कार्यकर्त्या आहेत. त्यासाठी

ग्रंथपान

सागरतळाशी सुजाता लोखंडे

भोवती सगळ्या महिला असूनही तिच्या मनाचा, मानसिकतेचा, नैराश्याचा कुणालाच ठाव का नाही घेता आला ?

आई, गुरू प्रभाकर चाफेकर, डॉ. वैशाली खेडीकर, मेट्रन लता तेले, शैलताई जैमिनी, संध्याताई, अनसूया, दीपा, या सगळ्या व्यक्तिरेखा त्याच्या वैशिष्ट्यांसह यात वाचायला मिळतात. सगळ्यात कल्पकता आहे ती त्यांच्या लेखांना दिलेल्या शीर्षकांची मुरमाडमातीचा दाह, देवभूमीतील मातीचा गंध, अव्यक्त वेदनेची मूर्ती, सांज धुक्यातील आठवण, विस्तारलेले क्षितिज ही शीर्षके लेखिकेच्या समृद्धपणाची साक्ष देतात. तशी सुंदर वाक्ये आपल्याला वेगळाच आनंद देतात. बांध फुटलेल्या पाटाचं पाणी सैरभैर वाहत जावं तसे त्यांच्या दुःखाचे पाट वाहत गेले. ‘पूर्ण होतील ती स्वप्नं कसली ? आणि सहज साध्य होईल. ते ध्येय कसलं!’

सुजाता लोखंडे या व्यवसायाने परिचारिका म्हणून ओळखल्या जातात, तशी लेखिका म्हणूनही. त्यांच्या दर्जेदार लेखनाचे, ‘माझे नर्सिंग’, ‘फूटपाथ ते नोटीरी’ या पुस्तकांचे वाचक, समीक्षक आणि पुरस्कारांनी उत्तम स्वागत केलेले आहे. ‘सागरतळाशी’ हे पुस्तक देखील दर्जेदार लेखनाचे वारसदार आहे. त्याचेही स्वागत उत्तम होईल असा विश्वास आहे.

सागरतळाशी’ हे शीर्षक अतिशय समर्पक आहे. त्याला साजेसे असे सुंदर मुखपृष्ठ सतीश भावसार याचे लाभले आहे.

मूल्य २५० रुपये सवलतीत १५० रुपये